

KLEIN kindercentra

Groot plezier!

Pedagogisch Beleidsplan Buitenschoolse Opvang

Inleiding

Hieronder leest u het pedagogisch beleid van de buitenschoolse opvang van KLEIN kindercentra. De inhoud is in overeenstemming met het kindbeeld en de pedagogische uitgangspunten van KLEIN kindercentra.

Pedagogisch beleid is geen vaststaand gegeven, maar blijft zich in de loop der tijd steeds verder ontwikkelen. Bijvoorbeeld naar aanleiding van nieuwe pedagogische inzichten of signalen vanuit het kindercentrum. Het beleid wordt ten minste eens per drie jaar geëvalueerd en indien nodig geactualiseerd. Het pedagogisch beleid biedt houvast bij het maken van beleidskeuzes die de buitenschoolse opvang betreffen.

Het pedagogisch beleid is beschreven in verschillende hoofdstukken:

1. Het bieden van veiligheid
2. Het stimuleren van persoonlijke competentie
3. Het stimuleren van sociale competentie
4. Het overdragen van normen en waarden
5. Gezondheid en veiligheid van kinderen
6. Kindvolgsysteem
7. Begeleiding en beoordeling van stagiaires
8. BKR '3-uursregeling'

1. Het bieden van veiligheid

We vinden het belangrijk dat kinderen zich op onze bso prettig en op hun gemak voelen, dat ze zich veilig en geborgen voelen. Vanuit dit gevoel van veiligheid maken ze contact en ontwikkelen ze zich. Om zich geborgen te voelen, moet een kind merken dat hij geaccepteerd wordt, dat we hem en zijn behoeften kennen, dat we hierop inspelen en dat hij op ons kan terugvallen. Daarnaast moet een kind structuur en duidelijkheid ervaren, weten waar hij aan toe is. Hieronder beschrijven we hoe we het bieden van veiligheid realiseren. *De cursieve tekst heeft betrekking op hoe het beschrevene in de praktijk kan worden gebracht. Dit zijn voorbeelden.*

We vinden het belangrijk dat een kind rustig kan wennen

Voorafgaand aan de plaatsing worden de ouders, samen met het kind, uitgenodigd voor een intakegesprek en een wenmoment. Tijdens dit gesprek leggen we de basis voor een vertrouwensrelatie tussen ouders en het kinderdagverblijf.

Centraal binnen het intakegesprek staat de uitwisseling van informatie over de verzorging en opvoeding van het kind. We vragen naar de wensen van ouders om dit zoveel mogelijk op elkaar af te stemmen. Al deze informatie nemen we op in een formulier. Dit formulier is enkel beschikbaar voor de medewerkers op de groep.

Een vaste groepsleid(st)er geeft tijdens dit gesprek specifieke informatie over de groep en zijn samenstelling. Ouders kunnen kennismaken met de medewerkers van KLEIN kindercentra en met de groepsruimte(s) en buitenruimte.

De eerste kennismaking van het kind met KLEIN kindercentra is van groot belang voor alle partijen:

- Voor het kind, om veilig en vertrouwd te raken met de groepsleiding en omgeving;
- Voor ouders, om te wennen aan de nieuwe situatie en deze te ervaren en evalueren;
- Voor de groepsleiding, om een beeld te krijgen van het kind.

Tijdens de intake wordt een wendag afgesproken. Bij het ene kind is de gewenningstijd kort, bij het andere kind wat langer. Soms zijn er na nader overleg twee wendagen nodig. Forceren werkt nadelig voor het proces. Het kind mag alle tijd en ruimte hebben om zijn gevoelens en emoties te verwerken. Wij vinden het dan ook van groot belang dat de ouders tijdens de wenperiode goed bereikbaar en eventueel beschikbaar zijn.

Voor de wenperiode moeten al deze partijen dus ook goed voorbereid zijn. Een voorbeeld van een goede voorbereiding is dat het kind nav de wendag(en) thuis goed geïnformeerd wordt wanneer het naar de BSO gaat en wanneer het weer opgehaald wordt. Op die manier confronteren we het kind niet met nog meer veranderingen. Een ander voorbeeld van een goede voorbereiding is het creëren van herkenning bij het kind als het gaat om eetgewoontes, of het meegeven van een vertrouwde knuffel of speelgoed.

We vinden het belangrijk dat een kind vertrouwde gezichten om zich heen heeft

Wil een kind zich geborgen voelen, dan moet het zich gekend weten. Dit kan alleen als het kind opgevangen wordt door groepsleiding die het kind kent. Andersom is het ook belangrijk dat het kind de groepsleiding kent, dat het bekende gezichten zijn waarvan hij weet dat hij ze kan vertrouwen. Het is belangrijk dat kinderen het gevoel hebben onderdeel uit te maken van een groep, ergens bij te horen. Dit kan door andere kinderen te leren kennen, door met elkaar vertrouwd te raken, door relaties met elkaar aan te gaan. We realiseren dit op de volgende wijze:

* We hebben binnen KLEIN kindercentrum 6 groepsruimtes, waaronder 2 bso ruimtes. Piccolo, Pequeno, Petit, Maggiore (kdv groepen voor kinderen van 0-4 jaar) en de bso groepen Magna en Mikill (voor kinderen van 4-12 jaar, met max. 20 kinderen per basisgroep) Een basisgroep bso bestaat bij KLEIN kindercentra uit maximaal 20 kinderen in de leeftijd van 4 tot 12 jaar en minimaal twee pedagogisch medewerkers. Elk kind hoort tot een eigen basisgroep. De bso ruimte kan d.m.v. een uitschuifwand worden gescheiden in één of twee groepen, afhankelijk van wenselijkheid bij kindaantallen of activiteiten. De verhouding binnen de bso van KLEIN kindercentra beschrijft een ratio van 1 pedagogisch medewerker per 10 kinderen in de leeftijd van 4-12 jaar en 1 pedagogisch medewerker op 12 kinderen in de leeftijd van 7-12 jaar. Naast de groepsleiding van de basisgroep, leert het kind ook andere groepsleiding en andere kinderen op de bso kennen. Bij kinderen van verschillende leeftijden in één groep wordt het minimale aantal beroepskrachten gehanteerd zoals wettelijk bepaald.

*Er zijn basisgroepen van max. 20 kinderen. Elke groep heeft zijn eigen tafel waar de kinderen tijdens de schoolweken bij binnenkomst starten met een 'rustmoment' met wat drinken en lekkers. Tijdens de vakanties eten de basisgroepen fruit aan hun 'eigen tafel' in de ochtend. Regelmatig worden er ook per basisgroep activiteiten gedaan. Om de emotionele veiligheid te waarborgen is er per basisgroep een vaste pedagogisch medewerker als aanspreekpunt. Daarbij kunnen de kinderen terecht indien zij bijv. ergens mee zitten. Als een kind zich geborgen voelt, kan een kind deze basisgroep als uitvalsbasis gebruiken bij het ontdekken van de rest van het kindercentrum.

*Kinderen verlaten hun basisgroep bij activiteiten; binnen in de ruimten, op de eigen speelplaats, of tijdens een uitje. Voor uitjes hanteren wij een eigen protocol, tw Protocol 12; "Uitstapjes". Bij clustering van verschillende groepen, is er een voor de kinderen bekende kracht (groepsleiding, groepshulp of stagiaire) aanwezig.

*In situaties van een lagere bezetting op de groep kan er voor gekozen worden om (groepjes) kinderen buiten hun vaste basisgroep samen te voegen. In deze samengevoegde groep is er meer keus voor kinderen om samen te spelen en ontstaat meer gelegenheid om specifieke activiteiten aan te bieden, bijvoorbeeld aan kinderen van dezelfde leeftijd of aan kinderen met dezelfde interesse. Bij de samenvoeging zijn vaste pedagogisch medewerkers aanwezig en is de structuur van de dag gelijk, dus herkenbaar voor het kind. We hanteren volgende uitgangspunten bij het samenvoegen van groepen:

- Elk kind heeft een vaste basisgroep
- Elk kind is gekoppeld aan maximaal drie pedagogisch medewerkers
- Bij het samenvoegen van groepen wordt te allen tijde het wettelijk voorgeschreven aantal beroepskrachten ingezet
- Ouders worden geïnformeerd over samenwerking met een tweede basisgroep

*Soms wordt een activiteit georganiseerd voor kinderen van meerdere basisgroepen. Kinderen worden soms betrokken bij activiteiten van een andere basisgroep. Van vaste groepsleiding worden vakanties zo goed mogelijk op elkaar afgestemd. Aan het begin van de dag worden onbekende invalkrachten zo min mogelijk ingeroosterd.

*Naast beschreven verhoudingen is het mogelijk dat binnen of buiten het kindercentrum gebruik wordt gemaakt van ondersteuning van derden (volwassenen), bijvoorbeeld vrijwilligers, stagiaires, administratieve krachten, groepshulpen of huishoudelijke hulpen. De taken van stagiaires zijn het eigen maken van de taken van een PMer. Zij worden begeleid door een vaste PMer met de gewenste opleiding, in de functie van stagebegeleider. De stagebegeleider neemt met de stagiaire de opdrachten door, beantwoordt vragen en licht zaken uit de opleiding toe in de praktijk, spreekt verwachtingen uit en neemt deel aan de voortgangsgesprekken vanuit school.

*Indien kinderen extra dagdelen naar hun basisgroep komen, welke zij normaal gesproken niet aanwezig zijn, dan letten we er goed op dat het kind contact kan hebben met een ander kind waar het reeds bekend mee is of met de groepsleiding. Aan de groep wordt uitgelegd wie het kind is en andersom. Gedurende de dagelijkse routine wordt het kind betrokken bij de bekende dagelijkse handelingen, welke hem/haar vastigheid en zelfvertrouwen kunnen geven. We letten op een fijne instroom in de groep.

We vinden het belangrijk dat een kind de gezamenlijke afspraken en regels kent

Dit is belangrijk voor een gevoel van houvast, het weten waar de grenzen liggen. We doen dit op de volgende manier:

*We proberen de regels die gelden binnen een bso onderling zo goed mogelijk af te stemmen. Uiteraard gelden voor de jongere kinderen andere regels dan voor de oudere.

*We geven zelf het goede voorbeeld.

Als we een fout maken, geven we dit toe en verontschuldigen we ons.

*We bespreken geregeld met de kinderen de regels: op deze leeftijd gaat het niet alleen over de grens en de sanctie, maar vooral over het waarom van de regel. Hierover wordt soms pittig maar gestructureerd gediscussieerd.

*We hanteren regels consequent. Kinderen in de bso-leeftijd ontwikkelen een gevoel van rechtvaardigheid. Het principe 'gelijke monniken, gelijke kappen' weegt voor hen zwaar.

*Een kind dat we aanspreken op grensoverschrijdend gedrag, kijken we aan en spreken we rustig aan. Het ongewenste gedrag wordt benoemd en uitgelegd waarom dit ongewenst is. Indien mogelijk bieden we het kind liever een alternatief, dan dat we het gedrag verbieden. We keuren –indien nodig- duidelijk het ongewenste gedrag af, nooit het kind. Bij een kind dat moeite heeft zich aan een afspraak te houden, benoemen en 'belonen' we positief gedrag van een kind. Een kind dat zich herhaalde malen bewust niet aan een belangrijke afspraak houdt, halen we kort uit de situatie. We zetten het bijvoorbeeld even op een stoeltje. Daarna bespreken we het gebeurde met het kind. We zorgen ervoor dat we het weer 'goed maken'.

*We vinden het belangrijk dat ouders op de hoogte zijn van de belangrijkste regels die voor de kinderen gelden. De regels en afspraken hebben te maken met:

- fysieke veiligheid en hygiëne,
- respect voor zichzelf, voor elkaar en voor de omgeving, **personeel**
- het aanleren van de gebruikelijke omgangsvormen,
- het handhaven van rust en een plezierige sfeer.

Regels worden geregeld besproken, ook met de kinderen. Nieuwe inzichten of een verandering in ruimte, materialen of groepsamenstelling kunnen aanpassing van regels nodig maken. In sommige gevallen is aanpassing van de situatie de beste oplossing. Soms is een vraag van een ouder of kind aanleiding om bepaalde regels tegen het licht te houden. In onze regels proberen we rekening te houden met waarden van ouders.

We vinden het belangrijk dat een kind zich geaccepteerd en gewaardeerd voelt

Hoewel kinderen op de buitenschoolse opvang in basisgroepen worden opgevangen, vinden we aandacht voor het individuele kind heel belangrijk. Elk kind is anders. We respecteren en accepteren de eigenheid van kinderen. We nemen kinderen serieus en stimuleren de eigen inbreng van de kinderen. We benaderen de kinderen op positieve wijze. Daar waar de eigenheid van een kind anderen schade berokkent of belemmert, wordt deze begrensd. Een kind moet zich niet alleen door ons gerespecteerd weten, maar ook door de kinderen om hem heen. We vinden het dan ook erg belangrijk dat kinderen leren met respect met elkaar om te gaan. We realiseren dit op de volgende wijze:

*Elk kind is welkom op de bso. We vinden het fijn als het er is en we laten dit merken. *We begroeten elk kind bij binnenkomst. We zeggen dat het fijn is dat hij er is. En we nemen afscheid als het kind vertrekt.*

*We nemen de tijd voor individuele gesprekjes met kinderen, of met een klein groepje. We vragen kinderen naar hun ervaringen en vragen door. We zijn werkelijk geïnteresseerd in wat het kind meemaakt en bezighoudt. *Gesprekjes vinden plaats tijdens het drinken na schooltijd of tijdens activiteiten. We praten door over zaken die kinderen aangeven. Soms doen we dit meteen, soms komen we er op een rustig moment op terug.*

*We houden rekening met verschillen in karakter en temperament. *Een teruggetrokken kind wordt weliswaar gestimuleerd om zich te uiten, maar dit gebeurt niet geforceerd. Een druk kind wordt afgeremd, maar niet volledig ingeperkt.*

*Emoties van kinderen mogen er zijn. Dit geldt niet alleen voor gevoelens zoals trots, blijdschap en vriendschap, maar ook voor verwarring, verlegenheid, boosheid, verdriet of teleurstelling. Er is ruimte voor het uiten van gevoelens, zolang een ander hier geen last van heeft. Is dit het geval, dan wordt samen gedacht over een meer acceptabele manier van uiten. We leren kinderen zaken waarmee het zit onder woorden te brengen.

*We geven veel positieve aandacht en waardering. We benoemen dat het kind iets goed doet of bepaalde dingen goed kan.

We geven complimentjes, bv. als een kind een ander helpt, uit zichzelf opruimt, er leuk uit ziet. Soms bieden we heel expliciet individuele aandacht bv als iets te vieren valt..

*We knuffelen (kinderen die daar behoefte aan hebben) en stoeien.

*We besteden veel aandacht aan de ontwikkeling van sociale vaardigheden.

We letten er op dat kinderen naar elkaar luisteren. Kinderen worden gestimuleerd om elkaar te helpen.

*We zijn er attent op dat kinderen niet worden buitengesloten van gesprek of spel. Pesten wordt meteen aangepakt. We stimuleren een 'groepsgevoel' door na schooltijd aan het begin van de bso-middag samen iets te drinken.

*We bieden kinderen een ontspannen sfeer. We maken samen plezier, er is veel humor, grapjes (maar nooit ten koste van kinderen). We organiseren feestjes en uitjes. We zorgen dat er ook rustige activiteiten gedaan kunnen worden.

We lezen bijv. regelmatig voor.

*De kinderen worden betrokken bij de aankleding van de ruimte. Er wordt gebruik gemaakt van dingen die voor kinderen herkenbaar zijn of die ze hebben gemaakt. *In de ruimte hangt of staat 'kinderkunst'. Er hangen posters van 'idolen' van de kinderen. Er zijn gezellige hoekjes, sfeervolle verlichting etc.*

We vinden het belangrijk in te spelen op behoeften van kinderen

Wil een kind zich bij ons prettig voelen, dan moeten we zijn behoeften kennen en hierop inspelen. Om dit maatwerk te kunnen realiseren, moeten we het kind goed begrijpen. De behoeften van kinderen zijn van invloed op de manier waarop we met hen omgaan, op ons aanbod en op de manier waarop we de groep 'aansturen'. Kinderen hebben invloed op de activiteiten die worden geboden, en op de gang van zaken op de bso. Ze moeten gevoel krijgen dat het hún bso is. Waar nodig bieden we hulp, troost en steun, aangepast aan de behoefte van het kind. Op bso is deze steun vaak gericht op leren samen spelen en het leren oplossen van conflicten met anderen. We realiseren dit op volgende wijze:

*We zijn gericht op de belevingswereld van kinderen. We hebben oog voor zaken die voor het kind belangrijk zijn.

*We kijken en luisteren goed naar wat een kind ons te vertellen heeft, zowel verbaal als non-verbaal. Dit kijken en luisteren doen we eigenlijk de hele dag door, het is de basis van ons pedagogisch handelen.

*Op moeilijke momenten zijn we vlak bij de kinderen. We nemen hier de tijd voor.
Een jong kind knuffelen we bijv. als het verdriet heeft. Als we zien dat een wat ouder kind iets dwarszit, kunnen we het kind even apart nemen. We vragen waar het kind behoefte aan heeft: wel of niet praten. Alleen zijn of juist niet, etc.

*We proberen op de behoeften en interesse van kinderen in te gaan.
Het is (in overleg) mogelijk dat een kind met kinderen uit de buurt speelt of dat er een vriendje mee mag naar de bso.

*We stimuleren kinderen om hun eigen mening te geven.

*Kinderen hebben inspraak.
Er is bv inspraak over de inrichting, de aanschaf van spelmaterialen of over vakantie activiteiten. De bso heeft bv een kindercommissie. We vragen bv.: "Wat vinden jullie gezellig in de groep?" of "Wat zullen we doen om hier gezellig te maken?"

*Regels en afspraken worden vaak opgesteld in overleg met de kinderen. Afhankelijk van de veranderende behoefte van kinderen worden afspraken bijgesteld.
Vb: Momenteel geldt op een bso de afspraak dat kinderen niet buiten de poort mogen komen. De oudste kinderen geven aan dat ze graag een rondje zouden willen fietsen of iets in de buurt willen doen. De groepsleiding bekijkt wat ze hieraan kunnen doen.

*Er zijn hoekjes waar de kinderen zich kunnen terugtrekken, alleen of met anderen.
Computerhoek, boekenhoek, poppenhoek, bouwhoek, een aparte tienerruimte.

*We bieden activiteiten aan, maar kinderen kiezen zelf wat ze gaan doen, in welke ruimte van de bso en met welke kinderen.
Kinderen kunnen in principe zelf de benodigde spullen uit de kasten pakken, maar potentieel gevaarlijke spullen (apparaten) worden alleen onder begeleiding gebruikt.

We vinden het belangrijk dat een kind ritme en structuur ervaart

Naast een gevoel van geborgenheid, hebben kinderen behoefte aan structuur en duidelijkheid. Dit biedt houvast, voorspelbaarheid en het weten waar ze aan toe zijn. Zo is duidelijkheid heel belangrijk voor het gevoel van veiligheid van kinderen.

- aan de behoefte van het kind
- aan de behoefte van de groep
- aan de situatie

Hieronder wordt uitgewerkt op welke manier we ritme en structuur bieden.

*Hoe jonger de bso-kinderen hoe meer structuur en vaste momenten we bieden. De Bso kent het gezamenlijk drinken en even bijpraten aan het begin van de bso-middag. En voor de jongsten fungeren groepsleiding en kinderen van de basisgroep als houvast. Alle kinderen worden aan het begin van de bso-(mid)dag begroet, ook de wat ouderen die daarna hun eigen gang willen gaan. Alle kinderen nemen afscheid als ze naar huis gaan.

*Een kind dat de bso bezoekt, heeft te maken met drie verschillende situaties: thuis, op school en op de bso. De overgang van de ene naar de andere situatie moet helder zijn en soepel verlopen. We vinden het daarom belangrijk dat een kind weet door wie en hoe het bij school wordt opgehaald.

*We maken gebruik van rituelen. We vieren bepaalde gebeurtenissen, zoals verjaardagen, of het afscheid van een kind, op een speciale manier. Het jarige kind mag bijv. op tafel staan bij het zingen. Deze speciale manier hoort uitsluitend bij een bepaalde gebeurtenis en komt hierbij telkens terug. Dit zijn rituelen van een basisgroep of bso. Rituelen kunnen voor kinderen heel belangrijk zijn.

Bso globale dagindeling

- **15.00 uur:** Pedagogisch medewerkers van de BSO zijn herkenbaar aanwezig buiten de school, om de kinderen op te halen. Er vindt een duidelijke overdracht plaats tussen de leerkracht en de pedagogisch medewerker van de kinderen die op de BSO komen spelen.
- **15.05 uur:** Pedagogisch medewerkers en de kinderen van de BSO lopen samen -duidelijk herkenbaar dmv signaalvestjes- naar de locatie. De kinderen hebben tijd om onderling te praten en stoom af te blazen, of te vertellen aan de pedagogisch medewerkers hoe zij hun schooldag hebben ervaren.
- **15.10 uur:** Aangekomen op de bso wordt een moment van rust genomen. Kinderen drinken samen thee met iets lekkers, of limonade en krijgen de gelegenheid en aandacht om te vertellen over hun schooldag, het weekend, sporten of feestjes. Op lesvrije middagen wordt gezamenlijk een broodmaaltijd gebruikt. Kinderen dekken samen de tafel en ruimen zelf af.
- **15:30 uur:** De kinderen op de BSO kiezen hun middagindeling van vrij spel. Er is de mogelijkheid om buiten te spelen, te computeren, hutten te bouwen, samen spelletjes te doen, creativiteit, knutselen of te sporten. De pedagogisch medewerkers bieden en begeleiden voorbereide activiteiten en creëren een veilige, huiselijke omgeving waarin de kinderen op een positieve manier respect leren hebben voor elkaar, elkaars keuzes en ideeën en elkaars spullen. Terwijl de kinderen bezig zijn proberen de pedagogisch medewerkers hen zo veel mogelijk te steunen in de ontwikkeling van hun zelfstandigheid, door te luisteren, te reflecteren en te belonen.
- **16.30-18.30:** Vanaf dit moment kunnen de kinderen weer opgehaald worden. De kinderen wordt verzocht enkele van hun gebruikte spullen zelf op te ruimen. De pedagogisch medewerkers ontvangen de ouders op de groep en zorgen voor een prettige en volledige overdracht.

We vinden het belangrijk dat de ruimte voor een kind veilig en overzichtelijk is

Dit draagt bij aan zijn gevoel van veiligheid. Bovendien is het een voorwaarde om in de ruimte zijn eigen weg te kunnen vinden. We doen dit door:

- *We houden ons aan de GGD-eisen op het gebied van veiligheid en hygiëne.
- *Er zijn vaste plekken voor activiteiten, er zijn ook plaatsen waar een kind zich kan terugtrekken
- *De inrichting wordt niet te vaak veranderd.
- *Kinderen die tijdens vakantieopvang in een voor hen 'vreemde' bso-ruimte worden ontvangen, krijgen daar aan het begin van de dag een rondleiding.
- *Op het kindercentrum zijn volgens normale werkdagen altijd twee of meer volwassenen aanwezig. Op momenten dat er op een minimale kindbezetting slechts één pedagogisch medewerker binnen het kindercentrum aanwezig is, dan is altijd daarnaast houder of een kantoormedewerker aanwezig of is in het korte tijdsbestek van bijvoorbeeld een middagpauze één van de directieleden of vaste groepskrachten binnen 15 minuten beschikbaar als achterwacht in geval van nood. Er loopt zo buiten de haal- en brengmomenten aan het begin en aan het einde van de dag zeker vier keer per dag een volwassene de groep in. Daarnaast zijn alle groepen voorzien van grote raampartijen tussen de groepsruimten, kantoorruimten en buitenruimte onderling. Zo is het vier-ogenprincipe te allen tijde geborgd.

We vinden een goed contact met ouders belangrijk

We vinden het belangrijk dat ouders op de hoogte zijn van hoe het op de bso toegaat en hoe het kind zich hier gedraagt. In het belang van een goede begeleiding van het kind investeren we in een goed contact met ouders. Ook ouders moeten zich welkom kunnen voelen op een kindercentrum. We realiseren dit op de volgende wijze:

- *In principe houden we de ouders op de hoogte over leuke en minder leuke gebeurtenissen op de bso waarbij het kind betrokken is. Wel speelt het kind zelf een rol bij de communicatie met ouders. Als een kind ons nadrukkelijk in vertrouwen iets vertelt, laten we het aan het kind over om dit aan de ouders te vertellen. We stimuleren wel dat het kind dit vertelt. Als het nodig is, steunen we het kind hierbij.
Als het kind in vertrouwen verteld dat het verliefd is, vertellen we dit niet door aan de ouders. Als het kind laat merken dat hij het wel wil vertellen, maar niet goed weet hoe, bespreken we hoe hij dit kan aanpakken.
- *Van ouders horen we graag eventuele bijzonderheden over het kind waar we op de bso rekening mee kunnen houden.
- *Op de bso worden bij binnenkomst niet alleen de kinderen, maar nadrukkelijk ook de ouders welkom geheten.
- *We behandelen alle ouders obv gelijkwaardigheid en respect, we verdiepen ons in de achtergrond van het gezin en tonen belangstelling voor de (actuele) thuissituatie.
We informeren regelmatig naar de voortgang van belangrijke ontwikkelingen binnen het gezin en de thuissituatie van de kinderen.
- *Gevoelens van ouders nemen we serieus.
Een ouder die ongerust is, wordt uitgenodigd te bellen om te horen hoe het gaat.
- *We staan altijd oprecht open voor anders-denkende ouders en wegen hun mening eerlijk en respectvol.
- *We dragen zorg voor een betrokken oudercommissie en voorzien deze van informatie om op een betrokken manier te kunnen deelnemen aan onze voorzieningen in de vorm van meedoen, meehelpen, meedenken en meebeslissen.

2. Het stimuleren van persoonlijke competentie

Ieder kind heeft een eigen karakter, eigen mogelijkheden. We willen een kind de kans geven deze mogelijkheden te ontplooiën. We zijn er van overtuigd dat wanneer een kind ergens door 'gepakt' wordt, aandacht voor heeft, het ervaringen opdoet en zich spelenderwijs ontwikkelt.

Wij baseren ons aanbod op behoeften van de kinderen, op hun leefwereld en de betekenis die dit voor de kinderen heeft. Het initiatief van kinderen, de keuzes die zij maken, staan voorop. Kinderen die naar de bso komen zijn erg verschillend qua leeftijd, aard en achtergrond. Een kind van vier verschilt van een kind van tien. Bovendien zijn er grote verschillen tussen leeftijdsgenoten. De meeste jongere kinderen* hebben behoefte aan structuur en rust, een plek waar ze rustig kunnen bijkomen van de inspanning op school. Oudere kinderen hebben heel andere vaardigheden, behoeften en belangstelling dan jongere kinderen. Maar de één is met tien jaar al bijna een puber, de ander nog lang niet. Het aanbod van een bso is daarom heel gedifferentieerd. Waar mogelijk werken we op de bso met leeftijdsgroepen. De kindbezetting op de bso, de leeftijdsopbouw en de accommodatie bepalen de mogelijkheden hiertoe. Naarmate de kinderen ouder worden, lopen de individuele behoeften van de kinderen meer uiteen. Ook hun leefmilieu breidt steeds verder uit. Kinderen gaan niet alleen naar de basisschool en buitenschoolse opvang, maar ook naar de sportclub, toneel, ballet, muziek etc. In ons aanbod proberen we hierop in te spelen. We bieden steeds vaker activiteiten aan samen met anderen: bijv. met culturele centra, sportverenigingen of instellingen in de wijk. Of het lukt om dit aanbod per periode op de bso te realiseren en hoe dit aanbod eruit ziet, is afhankelijk van de belangstelling van kinderen en ouders en van praktische mogelijkheden zoals vervoer. Naast de behoeften en interesses van kinderen, kunnen ook wensen van ouders een rol spelen bij de uitdaging die wordt geboden. Uitdaging wordt geboden met behulp van de omgeving (materialen, ruimtes, inrichting) en activiteiten. Bij het vormgeven van deze uitdaging staat het feit dat de bso 'vrije tijd' is, centraal. Een kind moet op de bso kunnen doen waar het zin in heeft. We streven hierbij naar een goede balans tussen georganiseerde activiteiten en vrij spelen. Teveel nadruk op georganiseerde activiteiten betekent dat een kind niet leert om zelf keuzes te maken, zichzelf bezig te houden. Anderzijds is een aanbod van uitsluitend vrij spel te weinig uitdagend voor de meeste kinderen. Zij willen graag iets nieuws leren of hun (sportieve) vaardigheden oefenen.

* In deze tekst wordt soms gesproken over 'jongere' of 'oudere' kinderen. Heel globaal ligt de grens tussen 'jonger' en 'ouder' bij kinderen van een jaar of zeven, acht. Een strikte leeftijdsgrens is niet te geven, aangezien er op de bso-leeftijd grote verschillen kunnen bestaan tussen leeftijdsgenoten.

We vinden het belangrijk dat een kind wordt uitgedaagd en gestimuleerd

Rol van de groepsleiding

Groepsleiding heeft een belangrijke rol als het gaat om het stimuleren en uitdagen van kinderen. Groepsleiding 'stuurt' o.a. door het activiteiten aanbod, aanbieden van materialen en inrichting van de ruimte. Deze onderwerpen worden hieronder uitgewerkt. Samen doen en samenspel is leuk en ondersteunt de ontwikkeling. Kinderen kijken naar elkaar, leren van- en met elkaar, doen elkaar na, stimuleren elkaar. Groepsleiding ondersteunt waar nodig dit samen doen en samenspelen. Hoe dit gebeurt, staat uitgebreid beschreven in het hoofdstuk over sociale competentie. Groepsleiding probeert kinderen een uitgebreid en stimulerend activiteiten aanbod te doen. Hierbij gaan we uit van de interesse en behoeften van de kinderen, soms van ouders. Activiteiten kunnen ook ontstaan vanuit het initiatief van kinderen of voortkomen uit gebeurtenissen in de groep of in de omgeving (bijv. de geboorte van een broertje of zusje). Het belangrijkste doel van de activiteiten is dat kinderen er plezier aan beleven. Tegelijkertijd kan het voor de kinderen een kennismaking met nieuwe materialen, technieken of activiteiten zijn. Door het doen van activiteiten, worden de kinderen over de ruimte(n) gespreid. Hierdoor ontstaat rust.

Soms werken we themagericht. Een thema kan samenhangen met een viering, zoals Sinterklaas, Kerstmis, Pasen etc.

Voorbeeld: op een bso werd een jaar lang op allerlei manieren regelmatig aandacht besteed aan vieringen van over de hele wereld. Andere voorbeelden: het samen werken aan een musical, videofilm, krant, circus, etc.

Kinderen bepalen zelf hun bezigheden. Elk kind heeft z'n eigen persoonlijkheid en interesses. Het ene kind is bv. meer cognitief gericht, het andere meer praktisch gericht. We gaan hierin zo veel mogelijk mee. We zorgen ervoor dat de voorwaarden in orde zijn, dat bv. het juiste materiaal aanwezig is en dat kinderen weten hoe dit te gebruiken. Bemoeienis van groepsleiding is vaak niet nodig, kan zelfs verstorend werken. Groepsleiding kijkt hoe het loopt en geeft indien nodig of gewenst een nieuwe impuls. Kinderen geven vaak zelf aan of ze het wel alleen kunnen of het fijn vinden als er bij komt zitten en meedoet. Door interesse te tonen voor de ervaringen van een kind en door pogingen van het kind aan te moedigen, stimuleren we het kind om zijn ervaringen uit te breiden en nieuwe dingen te blijven proberen.

We proberen de activiteiten van kinderen niet abrupt te onderbreken. Als de activiteit van een kind onderbroken moet worden, bereiden we het kind daarop voor: *"Het is bijna half vijf, je kunt dus nog even buiten spelen, maar ruim zo meteen alvast de spullen op"*.

Wanneer dit praktisch haalbaar is, mogen kinderen werkstukken laten staan. Er wordt door de kinderen – bewust of onbewust – regelmatig onderscheid gemaakt tussen jongens- en meidenactiviteit. Aan bv. stoeien of voetballen komen meestal weinig tot geen meisjes te pas. En de meidenruimte is voor jongens streng verboden! Hoe ouder een kind is, hoe groter de behoefte om zelf te kunnen bepalen wat het doet. We gaan hier zoveel mogelijk in mee. Hoe ouder en zelfstandiger een kind wordt, hoe meer ruimte het krijgt. Uiteraard verwachten we wel dat ook een ouder kind zich houdt aan de regels van de bso.

Kinderen zijn niet altijd even actief. Soms is een kind moe, of heeft de behoefte om te hangen en alleen te kijken. Dit vinden we prima. Als een kind opvallend gedrag vertoont, proberen we erachter te komen wat er aan de hand is. Bijv. door extra goed naar het kind te kijken, met hem te praten etc. Als we ons zorgen maken over de ontwikkeling van een kind zullen we het doelbewust stimuleren. Dit gebeurt zoveel mogelijk in overleg met ouders. Zo zijn er af en toe kinderen die structureel niet tot bezigheden komen. Groepsleiding probeert een dergelijk kind uit te dagen mee te doen met een activiteit. Hoe dit gebeurt, is beschreven in het hoofdstuk over sociale competentie.

Materialen en activiteiten

We letten er op dat de materialen en activiteiten die we aanbieden, aangepast zijn aan de leefwereld, belangstelling en het niveau van de kinderen. Omdat de kinderen zich blijven ontwikkelen en hun belangstelling regelmatig wisselt, kijken we telkens opnieuw kritisch naar wat we in huis hebben. Indien nodig passen we dit aan. Ook trends spelen een rol bij de aanschaf van materiaal (*zgn rages*).

De materialen hebben betrekking op de verschillende ontwikkelingsgebieden: de lichamelijke-, verstandelijke-, taal-, creatieve-, emotionele- en sociale ontwikkeling. De ontwikkelingsgebieden zijn in de praktijk nauw met elkaar verbonden. Een scheiding hierin maken is per definitie kunstmatig. Om toch een indruk te geven van de materialen die we gebruiken en de activiteiten we met de kinderen doen, volgen hieronder een aantal voorbeelden, ingedeeld per ontwikkelingsgebied. De emotionele en sociale ontwikkeling staan beschreven in afzonderlijke hoofdstukken.

Voorbeelden van materialen en activiteiten die lichamelijke ontwikkeling stimuleren:

Kinderen kunnen buiten (of eventueel in de speelzaal) rennen, voetballen, springen, schommelen, klimmen, balanceren, tafeltennissen, hutten bouwen, etc.

Materialen: bewegingsmateriaal, constructiemateriaal, klimtoestel, matras, kussens, etc. Behalve activiteiten die een beroep doen op de grove motoriek, kunnen kinderen ook kiezen voor activiteiten waarbij de fijne motoriek aan bod komt: weven, kleien, naaien, tekenen, kralen rijgen, etc.

Bij veel activiteiten zullen kinderen de mogelijkheden van hun eigen lijf ontdekken en maken ze lichamelijk contact met andere kinderen (bijv. bij het stoeien). Belangrijk hierbij is dat kinderen hun eigen grenzen ontdekken en grenzen van anderen leren respecteren. We gaan in op serieuze vragen van kinderen, bijv. op het gebied van seksualiteit. Als het onderwerp in de groep speelt kan groepsleiding het thema ook bespreken, bijv. naar aanleiding van een boek waarin seksualiteit centraal staat en dat met één of een groepje kinderen (voor)gelezen wordt.

Sommige kinderen willen niet bloot gezien worden. Dit respecteren we. Een kind kan ervoor kiezen om bijv. met het zwemmen zich in een aparte ruimte om te kleden.

Voor jonge kinderen is fantasie- en rollenspel belangrijk. Materialen die hiervoor kunnen worden gebruikt zijn poppenhoek, keukentje, winkeltje, garage, auto's bouw materiaal, kussens, lappen, verkleedkleden, podium, schmink, muziek, etc.

Op allerlei momenten zijn kinderen op de bso bezig met de ontwikkeling van taal: tijdens het (voor)lezen, tijdens poppen(kast)spel of toneelspel, tijdens het zingen, tijdens kringgesprekken, etc. Al doende leren kinderen om te gaan met regels die van belang zijn voor de communicatie en de omgang met elkaar, zoals het naar elkaar luisteren en open staan voor een andere mening. Naast gesproken taal worden kinderen ook vertrouwd met lichaamstaal en de regels hierbij (je boosheid niet afreageren op andere kinderen). Materialen die specifiek de taalontwikkeling van kinderen stimuleren zijn boeken en gezelschapsspelletjes.

Voorbeelden van materialen en activiteiten die creatieve ontwikkeling stimuleren:

We vinden het van belang dat kinderen kennis kunnen maken met zoveel mogelijk verschillende (knutsel)materialen, omdat dit hun fantasie en creatieve mogelijkheden stimuleert. Kinderen kunnen er zelf voor kiezen om bijv. met verf en tekenmateriaal of met hout aan de slag te gaan. Als kinderen niet bekend zijn met de (mogelijkheden van) materialen, wijzen we ze op de verschillende (andere) mogelijkheden van gebruik die ze naar eigen idee kunnen toepassen. Er wordt een beroep gedaan op de eigen fantasie, op een eigen manier van omgaan van denken in het omgaan met de materialen.

Computerspelletjes zijn ook op de bso aanwezig. Het is een populair materiaal dat vaardigheden op allerlei gebieden stimuleert. Sommige computerspelletjes hebben een educatief karakter of bevorderen creativiteit. Ook op sociaal vlak kan een computer leerzaam zijn. Sommige computerspelletjes speel je met elkaar. Je kunt niet met z'n allen tegelijk op de computer(s), je moet op je beurt wachten, afspraken maken, etc.

Aanbod tijdens vakantieperiodes

Het aanbod tijdens vakantieperiodes heeft een ander karakter dan tijdens schoolweken. De kinderen komen hele dagen naar de bso. Dit zijn intensieve dagen. Voordat de vakantieopvang plaatsvindt, bedenken we een aantal mogelijke activiteiten die we met de kinderen kunnen doen. Plezier is de meest voor de hand liggende doelstelling. In overleg met de kinderen bepalen we wat er gebeurt. Ook hierbij proberen we zo goed mogelijk aan te sluiten bij behoeftes, aard en belangstelling van de kinderen. Tijdens vakanties worden soms uitstapjes gemaakt. Deze kunnen gericht zijn op een bepaalde leeftijdsgroep, op kinderen die zin hebben om mee te gaan, of op alle kinderen van bso. Met de bso kinderen vind dit elke vakantie wel plaats en gaan ze met een klein groepje naar de bioscoop, naar een tentoonstelling, theater of naar een grote speeltuin.

Inrichting

Een basisgroep heeft in principe een eigen groepsruimte, maar kinderen kunnen gebruik maken van een groot deel van de ruimtes op de bso. We richten de ruimtes zo in dat er aparte plekken zijn voor de verschillende activiteiten. Hierdoor krijgen kinderen zoveel mogelijk de kans ongestoord hun gang te gaan. We hebben binnenspeelgoed zoals tafelfootbaltafels en airhockeytafels maar ook (actieve en gezamenlijke) (computer)spelletjes, knutsel- en tekenmaterialen en bouwmaterialen, aangeboden in verschillende hoekjes zodat kinderen zelf kunnen kiezen welk vrij spel ze wensen. *Vb: meidenhoek, rausrimte, ruimte voor de oudere- of juist de jongste kinderen, etc.*

Ook in onze buitenruimte proberen we de verschillende leeftijdscategorieën en ontwikkelingsgebieden aan bod te laten komen. Net zoals binnen hebben we hier verschillende activiteitenplekken. We hebben onderlinge afspraken over het gebruik van de buitenruimte tussen het kindercentrum en de bso zoals: de kinderen van de dagopvang kunnen dagelijkse buiten spelen totdat de bso weer aanwezig is na een schooldag. Dan is de buitenruimte eerst beschikbaar voor de bso of maakt deze in overleg gebruik van de eerste buitenruimte achter het straathek waar op haal en brengmomenten gelegenheid is voor ouders om te parkeren. Om het spel van de kleine kdv-kinderen en de sport- en spelactiviteiten van de grote bso-kinderen te scheiden sluiten medewerkers het hek tussen de eerste buitenspeelruimte en de tweede. Daarnaast beschikt de bso over een openbare buitenspeelruimte schuin tegenover het kindercentrum aan de Ons Doelstraat.

In onze buitenruimte is ruimte om je terug te trekken, om te klimmen, om te voetballen, sport en spel, te fietsen, hutten te bouwen en een zandbak. Daarnaast heeft de bso meerdere goed bereikbare, openbare speelgelegenheden op loopafstand in de wijk die ook de nodige uitdaging bieden. Hier maken we regelmatig gebruik van. Schuin tegenover ons kindercentrum maken we gebruik van de speeltuin die binnen 2 minuten te bereiken is. De speeltuin ligt aan de overzijde van de Ons Doelstraat, halverwege de Angelaschool. Groepsleiding kan er met een groep kinderen naar toe gaan. We zorgen altijd dat wettelijk verplicht aantal pedagogisch medewerkers aanwezig is en dat de kinderen op het afgesproken vast en veilig punt in overleg en gezamenlijk oversteken. Voor overzicht van de pedagogisch medewerkers en de zichtbaarheid en herkenbaarheid van de kinderen krijgen de kinderen oranje hesjes aan en wordt tevoren duidelijk afgesproken waar de kinderen mogen spelen en waar niet. Speciaal voor de BSO sluiten we ons tweede hek regelmatig buiten de haal- en brengtijden om hier sport en spel activiteiten aan te bieden. Daarnaast gaan ze ook met regelmaat naar andere speelgelegenheden in de buurt zoals de speeltuin bij de Angelaschool om de hoek of het Molenwijkpark.

We vinden het belangrijk dat kinderen leren omgaan met zelfstandigheid

We leren kinderen keuzes maken. Op de bso mogen kinderen kiezen wat ze willen doen en met wie ze willen spelen. Of ze naar buiten willen of dat ze liever binnen blijven. Of ze in hun eentje willen spelen of met één of meer andere kinderen. Of ze willen lego-en of meedoen met het voetballen. Voor kinderen die het lastig vinden om te kiezen, maken we de keuze gemakkelijker. We laten hen kiezen uit een beperkt aantal mogelijkheden.

We verwachten dat kinderen helpen bij 'klusjes', zoals tafel dekken en afruimen, fruit en koekjes uitdelen, opruimen etc. We bieden een uitnodigende omgeving: vaste materialen kunnen door de kinderen zelf worden gepakt. Uitzonderingen worden gemaakt voor 'gevaarlijke' materialen zoals gereedschappen of hittebronnen. Hoe ouder kinderen worden, hoe meer verantwoordelijkheid ze krijgen. Dit gebeurt in overleg met ouders. Er worden afspraken gemaakt over bv zelfstandig buiten de deur activiteiten ondernemen, over met de fiets naar de bso komen etc. Deze afspraken worden schriftelijk vastgelegd.

We vinden het belangrijk kinderen te betrekken bij de vormgeving van de bso.

We vinden het belangrijk dat de bso voor kinderen een eigen plek is, *hun* plek is. We willen de betrokkenheid en het gevoel van medeverantwoordelijkheid van kinderen bij de bso vergroten. Om ervoor te zorgen dat kinderen de bso ook daadwerkelijk als *hun eigen* plek ervaren, betrekken we hen bij keuzes rondom de inrichting, materialen, activiteiten, structuur, en soms bij het bedenken van oplossingen voor knelpunten. Dit kan op verschillende manier gebeuren: *samen regels maken, ideeënbus, kinderkrant, verlanglijsten, kindcommissies (eten en drinken, inrichting, materialen etc.), enquête etc.* Hoe ouder de kinderen, hoe meer het begrip kindparticipatie is uitgewerkt.

We vinden het belangrijk zowel uitdaging als veiligheid te bieden

Het bieden van uitdaging lijkt soms in conflict te zijn met fysieke veiligheid. Met dit dilemma gaan we op de volgende manier om. Fysieke veiligheid vinden we zeer belangrijk. Maar er zijn verschillende soorten fysieke veiligheid. Je hebt 'grote veiligheid' die beschermt tegen brand en dood, 'middelveiligheid' die beschermt tegen ongelukken als benen breken en ten slotte 'kleine veiligheid' die beschermt tegen builen en schrammen. 'Grote- en middelveiligheid' vinden we noodzakelijk. Maar 'kleine veiligheid' vinden we onwenselijk. Het kind leert via fouten, niet via dingen die vlekkeloos gaan. In een beschermde omgeving waar alles goed verloopt, leert een kind bijna niets. Het kan zijn of haar hersens op 'uit' zetten. In een dergelijke omgeving lossen wij immers mogelijke problemen bij voorbaat voor een kind op. Onveiligheid is nodig om een veilige wereld te leren creëren. Als we de omgeving te veilig maken, is dat gevaarlijk voor kinderen. Ze leren hun veiligheidssysteem niet ontwikkelen. Ze blijven afhankelijk en bang. Juist het overwinnen van 'kleine' onveiligheid geeft gevoel van zelfverzekerdheid. Spelen en ontwikkelen houdt ruimte in, de wereld ontdekken, mogelijkheden uitproberen, grenzen verkennen, leren met vallen en opstaan... Voor sommige kinderen, meestal jongens, is een zekere mate van onveiligheid misschien zelfs een levensbehoefte. Zij voelen zich alleen veilig als ze de baas zijn over de situatie. Ze moeten alles onderzoeken en aan zich onderwerpen. Als de ruimte te veilig is, lopen deze kinderen juist gevaar. Ze zoeken namelijk toch een weg voor hun ontwikkelingsdrift en breken door de veilige maatregelen heen. Ook zij groeien veiliger op met 'kleine' onveiligheid.

Voorbeelden

Op de bso mogen de kinderen stoeien. Dat gaat vaak mis, het leidt geregeld tot botsingen en gehuil, dat gelukkig meestal snel weer over is. Toch wil groepsleiding het stoeien niet verbieden: kinderen hebben er ondanks de botsingen ontzettend veel plezier. In de buitenruimte van de bso staan lage paaltjes. Veel kinderen vinden het leuk om hierop met één of twee benen te balanceren. Regelmatig valt er een kind vanaf. Toch blijven de paaltjes staan.

3. Stimuleren van sociale competentie

We vinden het belangrijk dat kinderen leren samen te 'werken' met anderen

Contacten tussen kinderen zijn vanzelfsprekend in een kindercentrum. Kinderen hebben er speelgenootjes en kunnen er sociale vaardigheden opdoen. Kinderen leren zich in een ander verplaatsen, communiceren, samenwerken, anderen helpen, conflicten voorkomen en oplossen, voor zichzelf opkomen, het ontwikkelen van sociale verantwoordelijkheid.

Kinderen zijn van nature sociale wezens, zoeken contact met elkaar, kijken naar elkaar, zoeken elkaar op. Maar het is niet zo dat samenspelen altijd vanzelf loopt. Interacties brengen ook risico's met zich mee. Veel negatieve ervaringen in de omgang met andere kinderen kan de kans op ontwikkeling van agressiviteit of teruggetrokkenheid vergroten. Groepsleiding speelt hier een cruciale rol: zij heeft onder andere tot taak om interacties tussen kinderen in goede banen te leiden en de mogelijkheden tot het ontwikkelen van sociale vaardigheden zo goed mogelijk te benutten. Jongere bso-kinderen* vragen wat dit betreft op een meer directe manier aandacht van groepsleiding. Bijv. hulp bij het mogen meedoen met een groepje kinderen of bij het oplossen van een conflict. Voor de oudere kinderen is groepsleiding meer iemand bij wie ze hun verhaal kwijt kunnen, een klankbord en vertrouwenspersoon. Deze behoefte is vaak minder direct zichtbaar. Groepsleiding is er daarom attent op dat het ook ondersteuning biedt aan de oudere kinderen. Dit gaat vaak op een indirecte manier.

Voorbeeld: groepsleiding vraagt een kind dat met zijn ziel onder de arm loopt of het even wil helpen met afwassen. Tijdens de afwas ontstaat vervolgens vaak vanzelf een gesprek over waar het kind mee zit, bijv. het missen van een vriendje.

Hiernaast heeft bso-groepsleiding op het gebied van sociale vaardigheden een voorbeeldfunctie. Denk aan de manier waarop groepsleiding met elkaar omgaat (samenwerking, afstemming met collega's, etc.) en de manier waarop groepsleiding omgaat met problemen of knelpunten met de kinderen

Bijvoorbeeld door zaken op de 'ik-manier' aan te kaarten: "Als jullie allemaal door elkaar roepen, word ik helemaal doof. Bovendien kan ik jullie dan echt niet verstaan".

Wennen

Kinderen die binnen onze organisatie doorstromen naar bso worden warm overgedragen. Als een kind nieuw in de groep komt, proberen we het wenproces zorgvuldig te bewaken. De kinderen kennen elkaar al goed, de bestaande groep kinderen is hecht. Het kan voor een nieuw kind moeilijk zijn om een plaatsje te veroveren in de groep, zeker omdat het vaak ook al doodmoe is na een dag op de (vaak nieuwe) school. Groepsleiding zorgt ervoor dat het nieuwe kind voldoende rust krijgt en dat er vertrouwen komt tussen de 'zittende' kinderen, het nieuwe kind en groepsleiding. Als het nodig is ondersteunen we het bij het maken van contact met andere kinderen. Een nieuw kind wordt telkens de structuur van de middag uitgelegd, waardoor de kinderen zich beter op hun gemak voelen (eerst wordt er fruit gegeten, dan gespeeld, etc.). Groepsleiding legt uit wat gaat gebeuren. Om te voorkomen dat het kind er verloren bijloopt, doet groepsleiding waar nodig voorstel tot een activiteit. Uiteraard wordt het nieuwe kind bij aanvang van de bso-dag voorgesteld aan de andere kinderen. Ter ondersteuning van contact met andere kinderen kan een nieuw kind gekoppeld worden aan kind dat al langer naar de bso komt. *Voorbeeld: we vragen een kind om het nieuwe kind te laten zien waar de wc's zijn.*

Bij oudere kinderen die nieuw zijn ligt nadruk op het vinden van een plekje in de groep. Dit kan bv worden gestimuleerd door het nieuwe kind klusjes te geven of samen met het kind een spel te beginnen en andere kinderen erbij te betrekken. Een nieuw kind houden we de eerste weken extra in de gaten. Er kan soms een terugval zijn na een week of zes.

We vinden het belangrijk dat een kind onderdeel uitmaakt van een groep

Kinderen die naar een buitenschoolse opvang komen, maken onderdeel uit van een groep. Om kinderen in een stabiele en vertrouwde omgeving te bieden worden ze opgevangen in een vaste basisgroep. Bij deze basisgroep horen ook vaste Pedagogisch medewerksters. Dit zorgt voor vertrouwen bij de kinderen en het stimuleert de mate van het gevoel van veiligheid. De bso van KLEIN kindercentra kent twee basisgroepen met een eigen groepsruimte: bso-groep "Magna" en bso-groep "Mikill". In een groep zijn de verhoudingen tussen volwassenen en kinderen anders dan in een gezin. Alleen al door het feit dat er (veel) meer kinderen zijn, liggen de verhoudingen anders. Volwassenen zijn op een afstand aanwezig en de onderlinge relaties tussen kinderen nemen een belangrijke plaats in. Op een bso gaan de kinderen een groot deel van de tijd hun eigen gang, bso-tijd is immers vrije tijd. Er wordt veel aandacht besteed aan het scheppen van een gezellige sfeer en een gevoel van gezamenlijkheid. Zo wordt er op de bso na schooltijd, aan het begin van de bso-middag gezamenlijk iets gedronken en even bijgepraat, verjaardagen worden -als een kind dit wil- feestelijk gevierd, net zoals andere groepsrituelen. Regelmatig vindt er een feestje of andere gezellige activiteit plaats. Een groep stelt beperkingen aan een kind. Kinderen lopen tegen grenzen aan. Ze moeten leren samen om te gaan met behoeften en belangen van anderen. Het kind leert dat de wereld niet om zijn individu draait. In een groep moet evenwicht zijn tussen 'op jezelf zijn' en 'samenzijn', tussen 'er zijn' en 'meedoen', tussen alleen en samen bezig zijn. Kinderen hebben soms behoefte om alleen te spelen, zich op een rustig plekje terug te trekken uit de groep, naar anderen te kijken of een beetje te dromen. Dit is prima. Kinderen kunnen hun eigen gang gaan, terwijl ze tegelijkertijd deel uit blijven maken van de groep. Ieder kind heeft de behoefte om als volwaardig lid van de groep geaccepteerd te worden. Op zijn/ haar niveau voelt het kind zich betrokken bij dingen die in de groep gebeuren.

Kinderen kunnen steun ervaren van andere kinderen. Ze kunnen elkaar aandacht geven, elkaar bevestigen, genegenheid tonen voor elkaar, voor elkaar zorgen. We stimuleren dit gedrag door niet meteen zelf in te springen in het contact tussen de kinderen, maar ze hiertoe de ruimte te geven. Door samen te werken kunnen kinderen zaken voor elkaar krijgen. We kunnen dit stimuleren door waar mogelijk tegemoet te komen aan een gezamenlijk verzoek (als bijv. de kinderen aangeven pannenkoeken te willen bakken). We vinden het belangrijk dat kinderen zorg hebben voor het reilen en zeilen in de groep. Door kinderen binnen hun mogelijkheden verantwoordelijk te maken voor de sfeer in de groep, het welzijn van elkaar, en voor de klusjes die binnen een groep moeten gebeuren, geven we hen het gevoel dat ze belangrijk zijn en bij de groep horen.

Voorbeelden: fruit en limonade verzorgen, opruimen, afwasmachine inruimen.

Betrokkenheid bij de groep houdt ook in, het samen met de kinderen bespreken hoe het loopt op de groep, wat de knelpunten zijn, hoe deze opgelost kunnen worden, etc. Bij jongere kinderen betreft dit de bespreking van meer concrete onderwerpen. Oudere kinderen krijgen meer ruimte om over de oorzaak van een probleem te brainstormen en hier een oplossing voor te vinden. Op een bso komen kinderen in aanraking met leeftijdsgenootjes, maar ook met jongere en oudere kinderen. De kinderen ontwikkelen zich, hun positie in de groep verandert. De meeste kinderen groeien op van één van de jongste naar uiteindelijk de oudste van de groep.

We vinden het belangrijk contact tussen kinderen en samenspel te bevorderen

Op een bso komt een kind in aanraking met veel andere kinderen. Het kan kiezen uit verschillende speelkameraadjes. Samen spelen betekent samen praten, naar elkaar luisteren, overleggen, taken verdelen, samen plezier hebben, op elkaar wachten, delen etc. Als kinderen langere tijd bij elkaar op de buitenschoolse opvang zitten en een band kunnen opbouwen, vindt er meer en beter samenspel plaats. Ook een stimulerende houding en stimulerend gedrag van groepsleiding is belangrijk om de duur en kwaliteit van het samenspel te bevorderen.

Sommige kinderen kiezen er bewust voor om soms alleen te zijn. Dit kan en wordt door ons geaccepteerd. Als we het idee hebben dat een kind zich verveelt of geen aansluiting vindt bij andere kinderen, moedigen we aan of dagen we uit om met een ander kind te spelen. Of we bieden op een andere manier ondersteuning bij het contact maken. Vindt het kind het moeilijk om contact te maken en heeft het wel behoefte aan samen spelen, dan beginnen we zelf met het kind een activiteit. Eventueel proberen we na verloop van tijd andere kinderen erbij te betrekken.

Groepsleiding speelt mee met een stel kinderen en nodigt andere kinderen uit ook mee te doen. Groepsleiding overlegt met de spelende kinderen of een ander kind mee mag doen. Bij oudere kinderen kan er uitgelegd worden hoe het voor een ander is als het wel of niet mee mag doen.

Rollenspel en fantasiespel zijn favoriete bezigheden, ook van bso-kinderen. Op de bso's geven we hiervoor veel ruimte. Meestal ontstaat samenspel 'vanzelf'. Loopt dit goed, dan houdt groepsleiding zich vooral op de achtergrond. Zij beperkt zich in eerste instantie tot het in de gaten houden wat er gebeurt en eventueel benoemen wat ze ziet. Door zelf een spel of activiteit te beginnen, een suggestie te geven of mee te spelen, kan ze spel op gang brengen, uitlokken, een extra impuls geven of uitbreiden. Groepsleiding houdt telkens het samenspel en contact tussen kinderen in het oog, om te kijken hoe het loopt en of er actie ondernomen moet worden.

Als het echt uit de hand loopt of als andere kinderen er last van hebben worden kinderen uit elkaar gehaald. Dit gebeurt pas nadat er hierover een duidelijke afspraak is gemaakt: *"Je mag samenspelen, maar als jullie weer zo'n ruzie maken haal ik jullie uit elkaar".*

Samenspel kan ook worden beïnvloed door één of meer kinderen uit een situatie te halen, bijv. door ze te vragen groepsleiding te helpen bij een klusje. We houden goed in de gaten of kinderen geen dingen tegen hun zin doen, bijv. omdat ze hiertoe gepusht worden door andere kinderen. Oudere bso-kinderen kunnen worden gemotiveerd om beter samen te werken, door voorwaarden te stellen aan het uitvoeren van een activiteit die ze graag doen.

"Jullie mogen koken, maar alleen als je duidelijke afspraken maakt over wie wat doet en als jullie na het koken ook weer opruimen".

We stimuleren kinderen mee te doen aan gezamenlijke activiteiten, zoals sportactiviteiten, dansen, gezelschapsspelletjes, knutselen, buitenspelen, samenwerken aan een groot bouwwerk zoals een hut of een toren, etc. Deze activiteiten worden gedaan in een wisselende groepssamenstelling, met een grote groep of in kleine groepjes. De redenen voor gezamenlijke activiteiten zijn divers: kinderen vervelen zich of zijn druk, om ze af te leiden (als het eigen spel uit de hand dreigt te lopen), op verzoek van de kinderen zelf, om andere kinderen de kans te geven rustig te spelen of om de kinderen iets extra's te bieden (bijv. tijdens de vakantie). Ook kan er een praktische reden voor zijn, bijv. met z'n allen buitenspelen omdat er binnen schoongemaakt moet worden.

We vinden het belangrijk vriendschap tussen kinderen te stimuleren en steunen

Kinderen kunnen echte vriendschappen ontwikkelen. Sommige kinderen vinden ze aardig, andere niet. Vriendschappen zijn waardevol, ook voor kinderen. Goed verlopende contacten tussen kinderen versterken het vertrouwen in zichzelf en in elkaar. Vriendjes en vriendinnetjes hebben samen veel plezier, leren elkaar aanvoelen, kunnen op elkaar bouwen, vinden steun bij elkaar. Bij de jongere kinderen is vriendschap vooral gebaseerd op samen doen, samen plezier hebben in dingen doen. Deze vriendschappen zijn meer inwisselbaar en veranderen dan ook nog regelmatig. Bij oudere kinderen is de vriendschap over het algemeen meer gebaseerd op vertrouwen, persoonlijkheid, identificatie. Er is bij oudere kinderen meer sprake van vaste vriendschappen die langer standhouden.

Vaak is er ook een praktische reden tot vriendschap: kinderen die samen van eenzelfde basisschool komen, gaan ook op de bso bij elkaar zitten. Kinderen die plezier in een bepaalde activiteit delen (bijv. voetballen), zoeken elkaar op om samen de activiteit te doen. Ook de dagen waarop kinderen langer aanwezig zijn (vakantie) bevorderen het samenspelen. Uit samenspel ontstaan vriendschappen. We stimuleren dit.

We laten kinderen ontdekken wie ze leuk vinden en geven hen de kans om ook samen iets te doen.

We benoemen wat we zien: "Jij vindt Saskia wel aardig hè? Willen jullie samen de limonade inschenken?"

We vertellen ouders over de vriendschap, zodat kinderen ook misschien thuis eens met elkaar kunnen spelen. Kinderen mogen een vriendje of vriendinnetje dat niet op de bso zit meenemen naar de bso. Bso-tijd is vrije tijd voor de kinderen, en daar hoort ook bij dat de kinderen mogen spelen met wie ze willen. Dit moet echter wel haalbaar en redelijk zijn en mag dan ook niet iedere dag. Bij het ophalen van het kind wordt gekeken of het kan (dit is onder andere afhankelijk van het aantal aanwezige kinderen op de bso en de leeftijd van het vriendje of vriendinnetje).

Een kind mag alleen bij een vriendje thuis gaan spelen als de ouders dit goed vinden. De ouders moeten dit zelf regelen en doorgeven aan de bso.

Op deze leeftijd spelen kinderen veel in groepjes bestaande uit jongens, uit meisjes of jongens en meisjes. Of jongens en meisjes gescheiden van elkaar spelen lijkt vooral afhankelijk van de toevallige groepsamenstelling op dat moment. De ene periode spelen jongens en meisjes sterk van elkaar gescheiden, een andere periode loopt dit meer door elkaar. Het vormen van groepjes betekent soms dat anderen die niet bij het groepje horen, worden buitengesloten. Groepsleiding kan proberen dit op te lossen door het op een positieve manier te brengen: *"Jullie zijn zo leuk aan het spleen?"* of *"Carla wil graag meedoen, mag dat?"* Als de 'klik' er niet is met andere kinderen, zit er niets anders op dan het kind te stimuleren om aansluiting te zoeken bij een ander groepje, en het kind hierin te ondersteunen. In dit geval geeft groepsleiding het kind extra aandacht, begint een activiteit met het kind, betreft andere kinderen hierbij, etc. Soms zijn vriendjes zo sterk op elkaar georiënteerd, dat het hinderlijk wordt voor andere kinderen. Ook komt het voor dat een vriendschap ongelijkwaardig is. In deze gevallen kan het nodig zijn het kind te stimuleren om eens met anderen te spelen.

Net zoals voorkeur voor andere kinderen, kan een kind voorkeur hebben voor bepaalde groepsleiding. Dit mag en kan, maar wel binnen bepaalde grenzen. Er moet met respect met elkaar worden omgegaan en alle kinderen moeten zich houden aan fatsoensregels. Indien nodig wordt het kind hierop aangesproken.

We vinden het belangrijk dat kinderen leren conflicten zelf op te lossen

Soms botst het tussen kinderen, dat hoort bij contact maken. Conflicten zijn leermomenten en meestal komen kinderen er zelf wel uit. We vinden het belangrijk dat kinderen proberen zelf een oplossing te vinden voor hun conflict. Op deze manier leren kinderen het meest en bevorderen we het zelfvertrouwen en de zelfstandigheid (ik kan voor mezelf opkomen, ik kan het zelf oplossen).

Als zich een conflict voordoet, kijken we eerst hoe het conflict verloopt. We proberen niet te snel in te grijpen. Als de kinderen er zelf niet uitkomen, ondersteunen we bij het oplossen van ruzies. Hoe deze ondersteuning eruit ziet, hangt af van de situatie en de leeftijd van de kinderen. Bij de jonge kinderen denken we mee over een oplossing en zijn we in de buurt als steun wanneer ze voor zichzelf moeten opkomen. Hoe ouder de kinderen, hoe meer er met hen gepraat wordt over oorzaak en gevolg. We stimuleren het kind na te denken over zijn eigen rol in het probleem of conflict. Eerlijk zijn hierover vinden we belangrijker dan de vraag wie de 'schuldige' is, of wie wat 'fout' deed.

We grijpen in bij conflicten waarbij kinderen elkaar pijn doen, als de situatie erg ongelijkwaardig is (een groot kind dat ruzie maakt met een jong kind of een kind dat telkens een ander kind pest), als een jong kind voortdurend het spel van oudere kinderen verstoort of als de ervaring leert dat conflicten tussen deze twee kinderen gewoonlijk escaleren. We houden goed in de gaten dat een kind confrontaties niet keer op keer uit de weg gaat. Een kind dat minder weerbaar is, stimuleren we voor zichzelf op te komen. *We stimuleren het om zijn eigen standpunt te verwoorden: "Jij was daar mee aan het spelen hè? Zeg maar dat je het graag terug wilt hebben."*

Als er binnen een groep steeds conflicten ontstaan, kan het een oplossing zijn om de kinderen uit elkaar te halen. Ook kunnen we een activiteit beginnen die ze leuk vinden om te doen en waarbij de kinderen samen moeten werken. Hierdoor wordt de negatieve sfeer omgebogen in een positieve.

Pesten

We zijn er attent op dat kinderen niet worden buitengesloten van gesprek of spel. Pesten wordt niet getolereerd. Dit wordt regelmatig met de kinderen besproken. We proberen de kinderen bewust te maken van wat pesten voor een ander kan betekenen. Als pesten zich voordoet, bespreken we dit met collega's. Indien nodig betrekken we ook de ouders van de pester en het gepeste kind erbij om te overleggen waar het pesten vandaan komt en wat we aan de situatie kunnen doen. In principe zoeken we met pester en slachtoffer samen naar een oplossing. Het slachtoffer proberen we weerbaarder te maken door uit te leggen waar het pestgedrag vandaan kan komen en wat het kind kan doen als het gepest wordt.

We vinden het belangrijk dat de omgeving onderlinge contacten bevordert

Met behulp van de manier waarop we de omgeving inrichten en de materialen die we aanbieden, proberen we het contact tussen de kinderen en het samenspel te bevorderen. De beschreven principes gelden zowel voor de binnen- als buitenruimte.

De oudsten en de jongeren hebben in een bso voor een deel eigen ruimtes of gedeelten ervan. Het is de bedoeling dat ze hier niet worden gestoord door kinderen van de andere leeftijdscategorie.

Voor de jongste bso-kinderen is een eigen groepsruimte belangrijk in verband met de veiligheid en het gevoel van vertrouwen. Voor de oudere kinderen is privacy erg belangrijk. Voor hun staat het 'de eigen gang kunnen gaan' meer op de voorgrond. In onze inrichting creëren we voor kinderen overzichtelijke en duidelijk afgebakende ruimtes waar ze met een stel leeftijdgenoten samen bezig kunnen zijn. Vooral door het creëren van verschillende hoeken en plaatsen met een bepaald thema, verdelen de kinderen zich in kleinere groepjes die samen spelen. Dit leidt tot meer uitwisseling en

minder conflicten.

Voorbeelden: meidenhoek, stoeiruimte, knutselruimte, tienerruimte, 'huiskamer', stoeiruimte, computerruimte, trapveldje, etc.

Ook vind je op de bso een afgeschermd hoekje of huisje waar de kinderen ongestoord hun gang kunnen gaan. Soms volstaat een matras onder een bureau of een kast die dwars op de muur staat waarachter gespeeld kan worden. Ook speciale speelhuisjes zijn favoriete speelplekken van kinderen. Deze plekken stimuleren fantasiespel en samenspel.

Om te voorkomen dat kinderen elkaar onnodig in hun activiteit storen, letten we er op dat we 'rustige' hoeken niet situeren naast een hoek waar veel drukke activiteiten plaatsvinden. We proberen de ruimtes zo in te richten dat ze op verschillende manieren gebruikt kunnen worden. Zo kan er in een stoeiruimte ook een hut worden gebouwd, tafeltennis of tafelvoetbal gespeeld worden.

We proberen een overzichtelijke situatie te creëren, ook wat betreft het aanbieden van materiaal. We gebruiken veel materialen die uitlokken tot contact, zoals gezelschapspelletjes, poppen, poppenhuis, verkleedkleden, bouw materiaal, auto's, constructiemateriaal, twee schommels naast elkaar, tafeltennistafel, klimtoestel. Zelfs de computer lokt uit tot contact: vaak staan er wel vijf verschillende kinderen rond een computer. De behoeften binnen een groep veranderen door trends en door wijzigingen in de groepssamenstelling (leeftijdsopbouw of verhouding jongens/ meisjes). Dit is een voortdurend proces binnen een bso. Het is belangrijk de inrichting hierop te kunnen aanpassen. We betrekken kinderen bij de aanpassing van de ruimte.

4. Overdragen van waarden en normen

Wat zijn waarden en normen?

Een morele waarde is een na te streven 'kwaliteit' die we van belang vinden voor een goede en gelukkige samenleving. Bijv. eerlijkheid, behulpzaamheid of betrouwbaarheid. Normen zijn gedragsregels die waarden zichtbaar maken. Door je aan normen te houden, laat je waarden zien. Zonder onderliggende waarden hebben normen in feite geen betekenis.

Daarnaast zijn er omgangsvormen die (een groot deel van) de 'gemeenschap' belangrijk vindt, zoals groeten bij binnenkomst en niet met je handen eten.

We vinden het belangrijk dat een kind zich waarden, normen en gebruikelijke omgangsvormen eigen maakt, zodat het onderdeel is van de gemeenschap waarin het leeft.

Het je eigen maken van waarden en normen, de morele ontwikkeling, is onlosmakelijk verbonden met de rest van de ontwikkeling van kinderen. Dit betekent dat dit onderdeel van het pedagogisch beleid niet los kan worden gezien van de andere onderdelen. In plaats van hier opnieuw diep op in te gaan, wordt hieronder regelmatig naar de andere onderdelen / hoofdstukken verwezen. De morele ontwikkeling begint met het aangaan van een band met opvoeders, zoals groepsleiding of gastouders, en met andere kinderen. Het gevoel van gezamenlijkheid, het zich prettig voelen in relaties met anderen is de eerste aanzet. Het goed hebben met elkaar in de vorm van rituelen, troosten en aanvoelen, is de basis van waarden en normen: als je niet geïnteresseerd bent in de ander en je daarmee verbonden voelt, is deze basis er niet. In het hoofdstuk over sociale competentie staat beschreven op welke wijze we het 'wij-gevoel' en het vermogen om je in een ander te verplaatsen stimuleren. In het hoofdstuk over het bieden van veiligheid staat op welke manier we een band met de kinderen opbouwen.

Een andere belangrijke voorwaarde voor de morele ontwikkeling is het leren dat je iets teweeg kan brengen bij een ander. Dit betekent dat je je daarna ook verantwoordelijk kunt voelen voor wat je doet. Dit gevoel ligt dicht bij het begrip 'zelfvertrouwen'. In de hoofdstukken over het bieden van veiligheid en over het stimuleren van persoonlijke competentie beschrijven we hoe we dit bevorderen. Voor het overdragen van waarden en normen is het belangrijk dat we zelf het goede voorbeeld geven. Dit geldt voor zowel gedragsregels (je mag iemand niet uitschelden) als voor omgangsvormen (bijv. afscheid nemen als je weggaat). We hanteren gedragsregels zo consequent mogelijk (zie ook hoofdstuk over het bieden van veiligheid, bieden van structuur). Op de bso worden de kinderen betrokken bij het opstellen van gedragsregels.

We vinden het belangrijk dat een kind leert om respect te hebben voor zichzelf

Voor het omgaan met respect voor zichzelf bestaan geen gedragsregels. We vinden het belangrijk dat een kind leert eigen behoeftes en emoties te herkennen en verwoorden, eigen keuzes te maken, zelfvertrouwen ontwikkelt en op een goede manier voor zichzelf leert op te komen (zie hoofdstukken bieden van veiligheid, sociale en persoonlijke competentie).

We vinden het belangrijk dat een kind leert om respect te hebben voor anderen

Voorbeelden van gedragsregels die hierop betrekking hebben:

- *'Wat je niet wilt dat jou overkomt, moet je ook niet bij een ander doen'
- *Luister naar elkaar, je mag bijv. om de beurt iets vertellen (geldt nog niet voor de jongsten). Heb respect voor elkaars mening.
- *Je mag boos worden en voor jezelf opkomen, maar geen lichamelijk of verbaal geweld gebruiken.
- *Niet pesten.
- *Je gaat met respect met elkaars spullen om.
- *Help een ander als deze hulp nodig heeft.
- *Heb een open houding naar anderen. Mensen verschillen van elkaar. Deze diversiteit is vanzelfsprekend en niet 'gek', 'beter' of 'knapper'.

Kinderen ontdekken op een kindercentrum (en op school) dat sommige dingen anders gaan dan ze thuis gewend zijn. Dat er tussen gewoonten, uiterlijk, al dan niet een handicap, kleding, taal van mensen, verschillen bestaan. We bespreken deze diversiteit met kinderen. Er ontstaan regelmatig gesprekjes over. Ook in de aankleding van de ruimte en de materialen die we gebruiken proberen we deze diversiteit vanzelfsprekend te laten zijn.

We vinden het belangrijk dat een kind respect leert te hebben voor de omgeving

Voorbeelden van regels die hierover gaan:

- *Zorgvuldig omgaan met materialen (op de bso worden kinderen mede daarom zoveel mogelijk betrokken bij de aanschaf van materialen).
- *Geen materialen expres kapot maken.
- *Eerst (al dan niet samen) opruimen, dan nieuw materiaal pakken.
- *Respect voor de natuur: niet zinloos en met opzet diertjes of planten kapot maken.

We vinden het belangrijk dat een kind de gebruikelijke omgangsregels leert

Voorbeelden van omgangsregels:

- *De omgangsregels die worden aangeleerd verschillen van opvangplek tot opvangplek. Op alle groepen wordt aandacht besteed aan het aanleren van tafelmanieren: aan tafel zitten tijdens eten en drinken, wachten tot iedereen klaar is met eten, niet spelen of gooien met eten, niet propfen, niet je mes aflikken.

5. Gezondheid en veiligheid van kinderen

KLEIN kindercentra heeft een groot aantal werkinstructies op het gebied van gezondheid, veiligheid en verzorging van kinderen. Deze zijn verzameld in de verschillende protocollen. De instructies hebben onder andere betrekking op voeding, voedselhygiëne, hygiëne en gezondheid (hiervoor hebben we vanaf 2018 een veiligheids- en gezondheidsbeleid waarin staat beschreven hoe we met grote en kleine risico's omgaan binnen KEIN kindercentra), omgaan met zieke kinderen, het toedienen van medicijnen, richtlijnen met betrekking tot uitstapjes, opzet en oefening van het calamiteitenplan. Jaarlijks voeren we in gedeeltes de Quickscan van de risico-inventarisatie veiligheid en gezondheid uit. Als dit nodig is, leidt dit tot actie. De ouders worden hierover geïnformeerd.

6. Kindvolgsysteem

De groepsleiding houdt iedere dag zorgvuldig in de gaten hoe het met de kinderen gaat. Als het nodig is, passen ze daar hun manier van omgang met een kind of een groep kinderen op aan. Maar elk kind apart wordt ook systematisch gevolgd. Dit gebeurt door één pedagogisch medewerker, de mentor. De mentor wordt bekend gemaakt tijdens het intakegesprek met de ouders. Alle bestaande klanten hebben begin 2018 de naam van hun mentor gekregen via de pedagogisch medewerkers. De mentor let op hoe het kind in zijn of haar vel zit en hoe de ontwikkeling verloopt. Daarmee is de mentor aanspreekpunt voor ouder, maar ook aanspreekpunt en vertrouwenspersoon voor het kind.

De ontwikkeling van een kind gaat niet altijd vanzelf. Soms zijn er vragen, twijfels en onzekerheden over de opvoeding of de ontwikkeling van een kind. KLEIN kindercentra vervult hierbij een signalerende en/of ondersteunende rol.

Signaleren wil zeggen dat pedagogisch medewerkers tekenen of signalen opmerken, die mogelijk te maken hebben met afwijkend gedrag of met een afwijking van de normale ontwikkeling. Door hun opleiding en ervaring in het werken met kinderen in een bepaalde leeftijdsgroep, zijn pedagogisch medewerkers in staat kinderen op te merken die zich anders gedragen of ontwikkelen dan hun leeftijdsgenootjes. Wanneer bijvoorbeeld een ontwikkelingsstoornis vroegtijdig wordt gesignaleerd, kan in sommige gevallen voorkomen worden dat er zich verdere problemen ontwikkelen. Ook kan er op tijd bekeken worden aan welke (extra) zorg het kind behoefte heeft.

Signalering behoort tot het werkterrein van de kinderopvang, echter het stellen van een diagnose overschrijdt deze grens.

Signaleren Signaleren betekent dat je opmerkzaam bent op iets dat opvalt bij kinderen. Je vraagt je af of het iets is om je zorgen over te maken. Het is belangrijk dat pedagogisch medewerkers niet te lang blijven rondlopen met vragen en twijfels, maar er werk van maken. Als problemen tijdig herkend worden, dan kan het vaak voorkomen worden dat ze verergeren. Door in een vroeg stadium signalen te herkennen als een stoornis of risico voor de ontwikkeling, kunnen pedagogisch medewerkers een bijdrage leveren aan vroegtijdige onderkenning. Om je te helpen bij het herkennen van kinderen met opvallend gedrag is een schema opgenomen waarin je kunt opzoeken welke stappen je kunt nemen als je opvallend gedrag signaleert. Als er gegronde redenen zijn om te vermoeden dat er sprake is van kindermishandeling en/of verwaarlozing treedt onmiddellijk de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling (seksueel misbruik en pesten) in werking. Een pedagogisch medewerker dient haar zorgen en twijfels zo snel mogelijk te delen met haar leidinggevende.

Verhelderen Om te besluiten of er iets gedaan moet worden, is het belangrijk om eerst meer duidelijkheid te krijgen over het signaal. Hier gebruiken we het observatieformulier voor dat door de mentor wordt ingevuld. Ook is het noodzakelijk te overleggen met de leidinggevende en de rest van de teamleden. Er moet een afweging gemaakt worden of het probleem werkelijk zorgwekkend is en welke stappen er te nemen zijn (zie stappenplan). Er is vanaf dan sprake van dossiervorming. Dit dossier wordt opgeborgen in een afgesloten kast op de locatie.

Stappenplan wat we hanteren bij afwijken in de ontwikkeling of gedrag:

Signaleren

De PM-er bespreekt 'problemen' met collega's. Dit kan het volgende groepsoverleg wat elke maand wordt gehouden. (Hierbij wordt wel afgevraagd of dit kan wachten tot dit overleg).

Verhelderen

De PM-er overlegt met de leidinggevende of er een gesprek met ouders komt om de zorgen kenbaar te maken. Dit is maximaal 2 weken na het groepsoverleg of na het delen/uiten van de zorg.

Gesprek met ouders

De mentor van het betreffende kind met de leidinggevende benoemt wat er is signaleerd. Ouders wordt gevraagd of ze dit herkennen en wat hun bevindingen zijn. De zorgen worden uitgesproken en er wordt een nieuwe afspraak met ouders gemaakt over het vervolg. Dit gebeurt maximaal 2 weken na het groepsoverleg.

Observeren

De mentor doet een observatie a.h.v. onze eigen formulier. De PM-ers van de groep van het betreffende kind houden op papier opvallende gedrag bij en beschrijven de contactmomenten erover met ouders. Dit wordt gedaan in de tussenliggende weken tussen het eerste en tweede gesprek met ouders.

Vervolggesprek met ouders

De mentor en leidinggevende gaan de observatie samen met de ouders en er wordt naar de volgende stap gekeken, wat de mogelijkheden zijn. Dit gebeurt maximaal 2 tot 3 weken na het eerste gesprek.

Vervolg

Na het tweede gesprek gaan mentor en leidinggevende afspraken maken met de ouders ver gezamenlijke omgang t.a.v. het opvallende gedrag. Indien nodig wordt er extra hulp gekocht (bijv. bij centrum voor jeugd en gezin). Dit initiatief ligt bij ouders, de PM-er biedt ondersteuning. Er wordt besproken hoe er contact wordt gehouden.

Ouders willen geen hulp

Mentor en leidinggevende blijven in gesprek met ouders. Er wordt afgevraagd of het noodzakelijk is dat er hulp wordt ingeschakeld. Bij direct gevaar wordt altijd ingegrepen. Er wordt een nieuw gesprek met ouders gepland en we blijven ze informeren.

Evaluatie

Mentor en leidinggevende evalueren met het groepsteam (en waar van nut met het hele team) en daarna met ouders, dit is maximaal 3 maanden na het starten van het plan van aanpak.

Afsluiting

Mentor en leidinggevende sluiten het dossier of verwijzen door naar andere instanties, afhankelijk van de situatie welke tijdsplanning hieraan hangt.

Het kind en ouders kunnen doorverwezen worden naar bijvoorbeeld; - Consultatiebureau
- Opvoedconsulent - Kinderarts - Fysiotherapeut - Logopediste.

We maken gebruik van een overdrachtsformulier van het kinderdagverblijf naar onze (of een andere) bso, maar ook van een overdrachtsformulier van ons kindercentrum naar de school waar het betreffende kind naartoe gaat. We vragen hiervoor toestemming aan de ouders d.m.v. een handtekening, om relevante informatie over het kind over te dragen aan school. In bijna alle gevallen wordt er ook een "warme" overdracht gedaan; dan gaat de pedagogisch medewerker naar de school toe om persoonlijk het overdrachtsformulier te bespreken met de leerkracht.

7. Begeleiding en beoordeling van stagiaires

We willen we graag een rol te spelen in het opleiden van toekomstige medewerkers. Daarom bieden wij studenten die een beroeps gerelateerde opleiding volgen graag een stageplek. Enerzijds dragen we hierdoor bij aan profilering en professionalisering van het beroep en anderzijds vergroten we hiermee de kwaliteit binnen onze kinderopvang. Wij nemen alleen stagiaires aan die voor langere tijd komen stage lopen. Dit om te voorkomen dat er te veel wisselende gezichten op de groep zijn en zo de emotionele veiligheid van de kinderen te waarborgen.

Begeleiding en beoordeling van stagiaires draagt in overleg met de school zorg voor de begeleiding van de stage, zodanig dat de beoogde doelen in principe behaald kunnen worden. In haar beleid streeft KLEIN kindercentra naar nauwe samenwerking tussen collega's en stimuleren wij veel onderlinge betrokkenheid. Medewerkers en stagiaires worden als gelijken beschouwd en mogen ten alle tijden het kantoor van de directie binnen wandelen. Door dit korte lijstje blijkt in de praktijk dat werkzaamheden en opleidingszaken bijna dagelijks worden geëvalueerd.

Stagiaires werken altijd boventallig en onder begeleiding van een vaste, gediplomeerde medewerkster. Enkel bij ziekte en in vakanties kunnen stagiaires incidenteel op grond van het artikel in de CAO Kinderopvang voltallig worden ingezet naast een vaste leidster. Dit betreft enkel stagiaires die al langere tijd bij ons stage lopen en voldoende competenties hebben verworven om de gevraagde taken uit te voeren.

Op de werkplek wordt de stagiaire begeleid door een vaste medewerker die bij voorkeur 3 dagen op de groep staat. Deze werkbegeleider heeft bij voorkeur meerdere jaren werkervaring, is voldoende kundig in het begeleiden van stagiaires en is goed op de hoogte van het werkveld en opleidingstraject. De begeleiding richt zich op directe aanwijzingen en evaluatie van de beroepshouding en uitvoerende werkzaamheden van de stagiaire. De werkbegeleider dient zoveel mogelijk met de stagiaire samen te werken. De werkbegeleider is verantwoordelijk voor de begeleiding op de werkvloer als medewerker/ collega. De werkbegeleider wordt begeleid door de directie.

De werkbegeleider houdt zich bezig met o.a. de volgende taken:

- Instrueert en begeleidt de leerling bij de vorming van een visie op/over opvoeding en ontwikkeling;
- Voert met regelmaat een voortgangsgesprek;
- Weet wat er van een leerling verwacht wordt, als deze een opdracht uitvoert, zodat er gericht geobserveerd en beoordeeld kan worden;
- Observeert het handelen van de stagiaire en geeft opbouwende feedback;
- Bewerkstelligt een zo optimaal mogelijke koppeling tussen theorie en praktijk;
- Evalueert de stand van zaken tussentijds met de directie;

Ook het team waar de stagiaire werkt heeft een taak bij de begeleiding:

Deze biedt ondersteuning van de werkbegeleider, meekijken, meeluisteren, ondersteunen bij het leerproces en terugkoppeling naar werkbegeleider.

Evaluatiegesprekken tussen stagiair en begeleiders zijn erg belangrijk en vinden daarom regelmatig plaats. Dit komt de boordeling alleen maar ten goede en voorkomt misverstanden. Omdat er op deze manier op tijd aan de bel getrokken kan worden als er iets mis dreigt te gaan. Als de stagiair vindt dat het werk niet bevalt of als hij vindt dat hij er niets of niet genoeg van leert, kan dit snel gemeld worden. Er kan dan op tijd een oplossing bedacht worden. Iedere stageperiode wordt afgesloten met een gesprek waarbij de stagiair, werkbegeleider (en/of directie) aanwezig zijn. Hierbij wordt gekeken hoe de afgelopen periode is verlopen en of er voldoende competenties zijn behaald voor de volgende periode. Vanuit KLEIN kindercentra vindt de definitieve beoordeling plaats door de werkbegeleider, eventueel in overleg met de directie. Voor de beoordeling gelden de criteria vanuit de school. De stagedocent van de onderwijsinstelling begeleidt de leerling op school en sluit in veel gevallen ook aan bij (eind)evaluaties bij KLEIN kindercentra. Vaak is het de stagebeleider, maar soms daarnaast de directie, die rechtstreeks contact heeft met de stagedocent van het opleidingsinstituut. De voortgang van het leerproces en de boordeling ervan verloopt onder verantwoording van het opleidingsinstituut, hoewel uiteraard in samenspraak met de werkbegeleider en/of de directie. De praktijk leert dat de stagedocent minimaal één keer per stageperiode bij KLEIN kindercentra informeert over de voortgang van de stage. Meestal gebeurt dit in de vorm van een praktijkbezoek en gesprek met de werkbegeleider of directie. Problemen rond de stage worden in eerste instantie intern besproken. Eventueel wordt de stagedocent ingeschakeld.

8. BKR '3-uursregeling'

De drie-uursregeling binnen de buitenschoolse opvang: Gedurende reguliere schoolweken kan voor de buitenschoolse opvang ten hoogste een half uur per dag minder pedagogisch medewerkers worden ingezet dan volgens de pedagogisch medewerker/kindratio is vereist. Hier maken we geen gebruik van tijdens de schoolweken. Beslaat de opvang van de kinderen de gehele dag, bijvoorbeeld tijdens vakanties, dan geldt de regel van de pedagogisch medewerker/kindratio hetzelfde als bij de hele dagopvang:

Tijdens de inloop 's ochtends voor 9.30 uur, tijdens de middagpauze tussen 12.30 en 15.00 uur en bij het ophalen na 16.30 uur mag er volgens de wet IKK minder personeel op de groep staan dan voorgeschreven is volgens de beroepskracht/ kindratio.

KLEIN kindercentra maakt de bewuste keuze zo min mogelijk af te wijken van het BKR. Tijdens hele dagen van buitenschoolse opvang, zoals in vakanties of op studiedagen van school, wijkt KLEIN kindercentra alleen maar af van de BKR tijdens de inloop tussen 7.30 en 8.00 of op de dagen met 3 PMers tussen 7.30 en 8.30 uur. Er begint 1 medewerker om 7.30, de volgende om 8.00 en bij 3 begint de laatste medewerker van die groep om 8.30 uur.

Ouders zijn op de hoogte gebracht van deze uren tussen 7.30 en maximaal 8.30 uur waarop dagelijks afgeweken kan worden.

KLEIN kindercentra werkt zonder pauze's (de PMers pakken hun rustmomentje tijdens de rustmomenten op de groep en binnen de groepsruimtes zelf of met de kinderen buiten), dus in de middag wordt niet afgeweken van de BKR. Ook werken we met pakketten met

eindtijden, dus na 16.30 uur wordt er ook niet afgeweken in de BKR. Uit ons planningssysteem rolt precies hoeveel PMers er na 16.30 en na 17.30 nodig zijn, zo passen we het rooster en de werktijden van medewerkers aan op de effectieve kindbezetting op de groep.